

Huddinge

**KULTUR-OCH
FRITIDSFÖRVALTNINGEN**

Datum: 2025-05-19

Diarienummer: KFN-2025/105

Bilaga 1

Verksamhetsbeskrivning för nytt folkbibliotek i Trångsund

Innehåll

Syfte.....	2
Nuläge med behovsbeskrivning.....	2
Strukturprogram för folkbibliotek	2
Prioriterade grupper	2
Dimensionering inför nya folkbiblioteket.....	3
Verksamhet i det nya lokalbiblioteket	4
Många olika behov	5
Besöksgrupper	5
Funktioner.....	6
Entré.....	6
Biblioteksrum	6
Vuxenavdelning	9
Barnavdelning	9
Ungdomsavdelning.....	10
Programrum	10
Förråd för verksamheten	10
Kreativ verkstad	11
Personalutrymmen (icke-publika utrymmen)	11
Stödfunktioner.....	12
Samlokalisering och/eller samverkan i folkbiblioteket	12
Biblioteket som förmedlare av samhällsinformation	12
Samverkan för att nå fler och erbjuda angelägen verksamhet.....	12

Syfte

Syftet med verksamhetsbeskrivningen är att beskriva förutsättningar och lokalbehov för framtida verksamhet i nya folkbibliotek i Trångsund centrum, Verksamhetsbeskrivningen ska läsas som komplement till framtaget lokalprogram.

Nuläge med behovsbeskrivning

Strukturprogram för folkbibliotek

I Huddinge kommun finns idag fem fysiska folkbibliotek och ett digitalt. I det nyligen beslutade strukturprogrammet genomfördes en lokaliseringsanalys på nivå om regionala statistikområden (RegSO). Analysens slutsats var att folkbibliotek bör lokaliseras på redan befintliga lokaliseringar i kommunen, samt i RegSO-områdena Vårby Haga-Masmo och i Trångsund-centrala.

Kommunen har som ambition att folkbiblioteken ska i ökad grad bidra till ett hållbart samhälle, genom att planera för och etablera nya mötesplatser i kommunen utifrån identifierat behov. Invånarna har förutsättningar och stora variationer av behovet av bibliotekstjänster. Dessa olikheter möter kommunens biblioteksverksamhet genom att erbjuda fyra kategorier av folkbibliotek med anpassat utbud och tjänster.

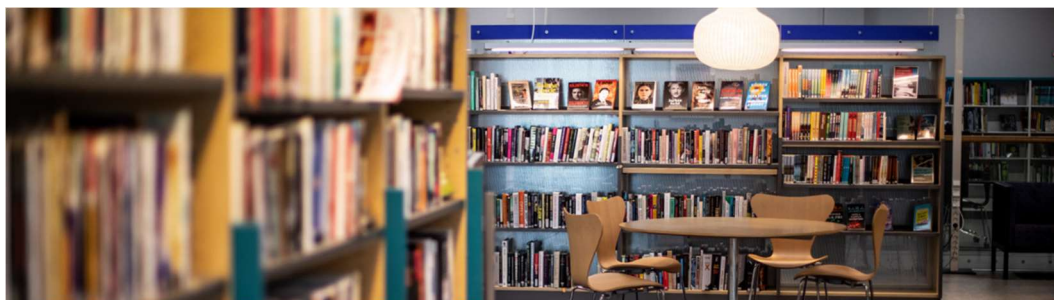
Strukturprogrammets riktning är att det framtida folkbiblioteket i Trångsund bör kategoriseras som ett *Lokalbibliotek*, baserat på bedömda behoven i närområdet:

Lokalbibliotek är kommunens minsta folkbibliotek, och med tjänster och utbud som styrs av vilket området det verkar i. Lokalbiblioteket i socioekonomiskt utsatta områden har fokus på, förutom medier, sociala funktioner såsom studieplatser, och kännetecknas av hög personaltäthet. Meröppet erbjuds där det är möjligt ur lokalsynpunkt.

Prioriterade grupper, enligt strukturprogrammet och Biblioteksprogram Huddinge kommun 2023-2027

Folkbiblioteksverksamheten i kommunen har, i enlighet med bibliotekslagen och Biblioteksprogrammet, ”i princip alla invånare som målgrupp”, men ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Vidare ska särskild uppmärksamhet ägnas åt de nationella minoriteterna, gruppen äldre och personer som har annat modersmål än svenska. Prioriterade är även personer med funktionsnedsättning, som ska erbjudas litteratur utifrån sina olika behov och förutsättningar.

Tillgänglighetsperspektivet ska genomsyra hela verksamheten, från tillgänglig läsning, information och förmedling, till biblioteksrummets och programverksamhetens fysiska och digitala utförande.

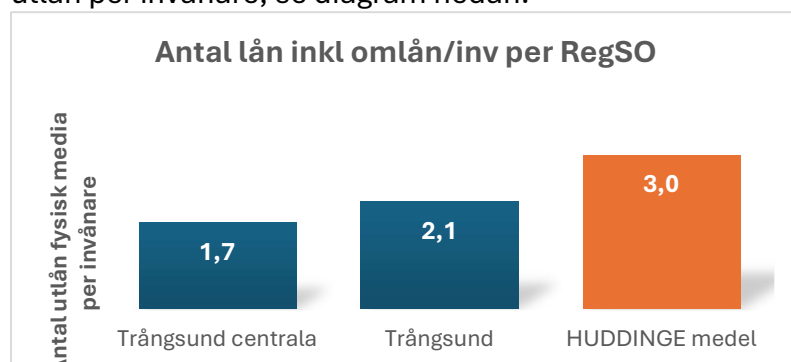

Inspirationsbild från Flemingsbergs bibliotek, Huddinge kommun

Dimensionering inför nya folkbiblioteket

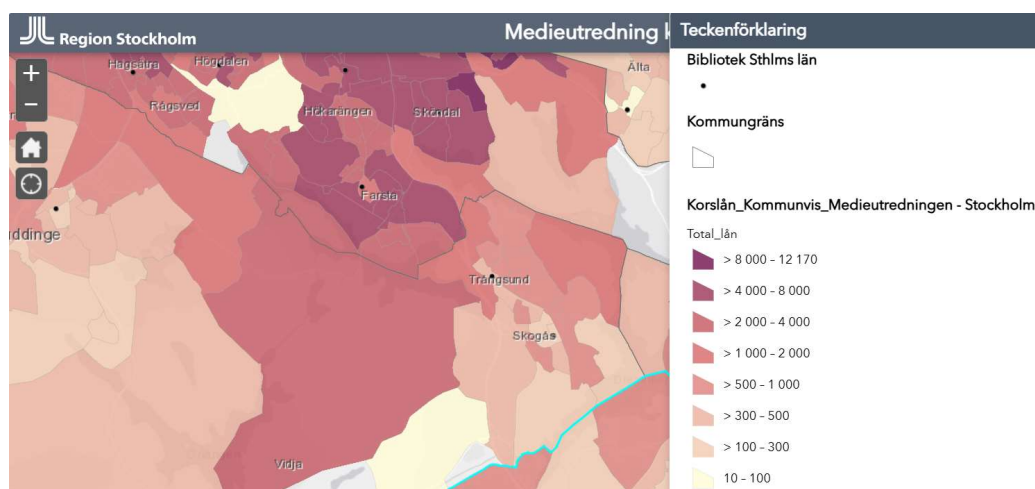
Under framtagandet av strukturprogram för folkbibliotek genomfördes en behovsutredning, där bland annat utlånsstatistik per invånare studerades för kommunens olika RegSO-områden.

Trångsund-centralla visade sig, med värdet 1,7, ha det fjärde lägsta antal utlån av fysisk media per invånare i kommunen. Även det andra RegSO-området i kommundelen Trångsund "Trångsund" hade låga värden för antal utlån per invånare, se diagram nedan.

Inom regionala statistikområdet Trångsund-centralla bor idag ungefär 3800 invånare. Sett till hela kommundelen Trångsund bor närmare 9400 människor där. Biblioteksanvändning av Trångsundsborna har kartlagts av Regionbiblioteket Stockholm i deras mediautredning med utlån-statistik från 2019, då det tidigare biblioteket Trångsunds fortfarande var i verksamhet.

Viss utlån-aktivitet ses att Trångsundsbor gör vid bibliotek i Stockholms stad, där Farsta bibliotek ligger geografiskt nära (Figur 1).

Figur 1. Visualisering av mediaflöden. Kartan visar lån från Stockholms stad utifrån var låntagarna är folkbokförda. Källa Regionbibliotek Stockholms Medieutredning.

År 2019 hade det dåvarande biblioteket i Trångsund 23 400 besök. Det är rimligt att anta att ett nytt bibliotek med bättre läge och större lokaler än det dåvarande skulle få ett betydande högre antal besök, eftersom det dåvarande biblioteket var litet och inte lämpade sig väl för att ta emot grupper eller hade plats för studier med mera.

Efter att Trångsunds bibliotek stängde ner, har verksamheten sett att det skett en ökning av bokreservationer till Skogås bibliotek, av boende i Trångsund. Vissa biblioteksanvändare har således kanske vant sig att åka till Skogås bibliotek, och kommer att fortsätta med det, så visst tapp av tidigare besökare kan förväntas.

Den bedömda uppskattningen av besöksvolymen till nya folkbiblioteket i Trångsund blir ungefär 24 000 besök per år.

Enligt uppgift besöker vissa skolor i norra/östra Trångsund inte Skogås bibliotek, då skolpersonal upplever att det ligger för långt bort.

Lokalprogrammet har till viss del anpassats utifrån detta behov.

Verksamhet i det nya lokalbiblioteket

Öppethållande

Då nybyggnation/ombyggnation innebär en stor kommunal investering bör också kommuninvånarna ha tillgång till folkbiblioteket i så stor utsträckning som möjligt. Ambitionen måste vara ett öppethållande som möter behoven, till största delen med kompetent bemanning, men för en effektiv lokalanvändning och ökad tillgång bör företrädesvis delar av biblioteket också vara meröppet helt, eller delvis, utifrån lokalens utformning. Meröppet är en funktion som ger allmänheten tillgång till biblioteket, eller delar av biblioteket, på tider då verksamheten inte är bemannad.

Många olika behov

Ambitionen är det nya folkbiblioteket i Masmo/Trångsund ska vara en central och dynamisk mötesplats som främjar läsning, lärande, kultur och social samvaro.

Folkbiblioteken möter besökare med många olika ärenden och lokalerna måste kunna anpassas till att tillmötesgå förändrade behov över tid, exempelvis av

- litteratur och medier för olika målgrupper och på flera språk
- plats för studier
- sociala möten
- stöd för digital delaktighet
- information och samhällsvägledning
- en trygg plats att vara på
- inspiration
- programaktiviteter som är angelägna för lokalsamhället

För att klara detta på mindre ytor behöver biblioteken vara utformade för att kunna anpassas till förändrade behov över tid. Möbler måste flexibelt kunna omorganiseras för olika typer av aktiviteter.

Besöksgrupper

Biblioteksverksamheten är och ska vara öppen för alla, men alla använder inte biblioteket på samma sätt.

För att åskådliggöra hur verksamheten och lokalerna planeras för olika målgrupper presenteras nedan ett antal personas med namn som börjar på H, som i Huddinge!

Helle behöver personlig service för att få tillgång till de bibliotekstjänster hon önskar. Tillgänglighet och orienterbarhet är avgörande. Helle är en dagtidsbesökare, men tar även del av bibliotekets utbud, aktiviteter och programverksamhet, som oftast ligger på kvällstid.

Hamid är vuxenstuderande och använder biblioteket som studiemiljö. Han använder den publika IT-miljön, studieplatser och får tillgång till medier/kurslitteratur. Ibland är Hamid på biblioteket med sina kursare. Då pluggar de tillsammans, umgås och bokar kanske ett av studie/grupprummen. Hamid har flera barn i olika åldrar. Då han är i behov av stöd och information i samband med t ex skolval besöker Hamid Servicecenter som erbjuds i biblioteket.

Hedda arbetar och använder biblioteket på väg till och från arbete. Kvällsöppethållandet är viktigt och närheten till kollektivtrafik och livsmedelsbutikerna underlättar. Hedda lånar skönlitteratur, är storläsare och ser till att delta vid alla författarprogram. Hon uppmuntrar sina barn till att gå till biblioteket efter skolan.

Hugo gillar musik och att umgås med sina kompisar. På biblioteket finns det lugna miljöer för att sitta och prata, och leta konstiga fakta i facklitteraturen, men Hugo tar även del av den publika IT-miljön – för att spela spel och skriva ut bilder och texter.

Hanna gillar bild och form. Tycker om att skapa och hitta på saker. Hon deltar i bibliotekets olika verkstäder. Ibland kommer hon ensam, ibland med en kompis eller ett yngre syskon.

Halina går till biblioteket nästan varje dag efter skolan. Hon läser alla populära serier och pratar och ställer frågor till dem som jobbar på biblioteket. Biblioteket är en trygg och vänlig plats. Halina deltar i både biblioteksklubb och bokklubb på biblioteket.

Funktioner

Nedanstående funktioner ska inrymmas i det nya folkbiblioteket. Funktionernas omfattning i storlek specificeras i lokalprogrammet.

Biblioteket ska vara tillgänglighetsanpassad för såväl besökare som medarbetare så att personer med olika funktionsnedsättningar kan nyttja lokalen, i enlighet med gällande lagar och riktlinjer. Dörrar ska vara tröskelfria, alternativt körbara. Dörr till RWC bör försees med motoröppnare/armbågskontakt.

Då biblioteket är en stadigvarande arbetsplats ska tillgång till dagsljus finnas.

Entré

Bibliotekets entré ska vara välkomnande, fysiskt tillgänglig och locka till spontanbesök. Den måste vara tydligt markerad och inbjudande. En tydlig och enhetlig skyltning gör det möjligt att snabbt orientera sig i lokalerna. Ytan närmast entrén utomhus ska vara väl belyst. Besöksentré utifrån ska vara klimatskyddande och försees med stort vindfång.

Entrén ska kunna låsas och larmas separat från eventuell annan verksamhet i fastigheten. Nödutrymning via annan hyresgäst alternativt från annan hyresgäst via bibliotekets lokaler bör undvikas.

Samtliga entréer för publik användning försees med larmbågar och besöksräknare, vilket kräver såväl el- som dataförsörjning.

Biblioteksrum

Biblioteksrummet är den öppna ytan som ska ses som bibliotekets nav, en plats att mötas/umgås/läsa/studera/vänta på, men också som platsen

varifrån man orienterar sig och förstår hur man tar del av platsens rika utbud. Lokalen är luftigt inredd med väl exponerade böcker och medier.

Inspirationsbild. Loungeområdet i Örebro stadsbibliotek

Biblioteksrummet består av en öppen yta med zoner för olika aktiviteter, för samtal och för tyst läsning. Biblioteksrummet möter besökaren direkt innanför entrén, och här finns informationsdisk såväl som hylla med reserverade medier.

En zon har stolar kring ett större gemensamt bord. Detta är en mer arbetssignalerande miljö. Här finns ett högre behov av avskildhet och arbetsro. Det kan skapas med hjälp av rumsavskiljare, så som t ex bokhyllor eller skärmar.

En zon är en social yta för bland annat läsning, möbleras med olika typer av sittplatser fåtöljer/ soffa, låga hyllor med tidskrifter, media-display. Placeras med fördel intill informationsdisken, och reservationshyllan. Det här är en miljö där diskussioner i vanlig samtalston är tillåtna, och där man såväl syns som ser andra.

Det finns stor efterfrågan på både små och större rum. Detta innebär både bokningsbara enskilda fokusrum, för enskilda eller gruppvisa studier, men även studie- och läsmiljöer som integreras i de öppna, gemensamma, allmänna ytorna i Biblioteksrummet.

Några av de tysta studieplatserna kan vara avskärmade "rum i rummet", med glasade partier för insyn. För egna studier och mindre möten. Bokningsbara. Klassisk möblering med eluttag för egen laptop. Bra belysning.

Inspirationsbild. Rum-i-rummet
(<https://www.medium.com>)

I det öppna Biblioteksrummet finns flertalet utspridda sittplatser (läs- och studieplatser) mest enskild sittning. Denna typ av platser bör finnas i form av

klassisk studie-/läsplats, dels i form av bekväma fåtöljer. Gärna placerade längs med fönster. Utrustas med eluttag och belysning.

Inspirationsbild Studieplatser i den öppna ytan (<https://librarytech.co.nz>)

Läs- och studieplatser av klassiskt liksom av bekvämare snitt, placeras i den livligare delen av biblioteket, med god sikt över människor som kommer och går. Kan placeras flera tillsammans och/eller mer enskilt.

Centralt i Biblioteksrummet, och nära entrén, placeras en **informationsdisk**, dit besökaren går för att få fördjupad kunskap om bibliotekets innehåll och utbud. Här tjänstgör bibliotekspersonal för att ge besökarna vägledning. Är biblioteket på två plan behövs en mindre infodisk på det andra planet.

Det är av största vikt att lokalen är överblickbar, vilket skapar trygghet i verksamheten för både personal och besökare.

Bild: Högskolan i Dalarnas bibliotek i Falun

Program, aktiviteter och utställningar ska fungera i hela biblioteket. För detta är det viktigt att ha flexibilitet i rummets utformning genom mobila möbler, så som att vissa hyllor och montrar har hjul, gott om eluttag och wifi och annan teknik som gör det möjligt att kunna uppmärksamma dagsaktuella ämnen samt att lyfta fram och exponera mediabeståndet. Digitala skärmar och exponeringsmöbler ska finnas för information av olika slag (och på olika språk), och för att inspirera, väcka nyfikenhet och ge oväntade upplevelser.

Bibliotekets användare ska kunna utföra flera funktioner på egen hand såsom låna och lämna tillbaka media, söka information, boka studieplats, dator mm. För detta finns flera hjälpmedel att tillgå. Tydligt skyltade platser ska finnas för 1-2 **självbetjäningsautomater** för utlån och återlämning. Återlämningsvagn, en eller två, finns bredvid. Dessa tjänster kan samlas centralt i biblioteket men nära entré och informationsdisken för lättillgänglig och snabb hantering. Här står även kopiator/skrivare för bibliotekets användare men även för personalen. Ytterligare en tjänst i biblioteksrummet är en katalogdator, som besökarna får använda för att söka efter böcker.

Reservationshylla för reserverade böcker som inväntar upphämtning, ska vara lättillgänglig och placerad i närheten av entrén.

Lånedatorer. Ett datorområde lokaliserad i den öppna ytan, med 4-5 datorer på bord med sittplatser, kan med fördel placeras nära informationsdisken.

Toaletter för besökarna ska synas tydligt från och eventuellt kunna låsas upp från informationsdisk. I besökarnas RWC/WC ska monteras fast tak, eventuella luckor förses med lås. Ingen toalett lokaliserar i en eventuell meröppet-del.

Vuxenavdelning

I anslutning till det öppna och centrala Biblioteksrummet finns medier för vuxna, skön- och facklitteratur, på svenska och på andra språk. Lägre bokhyllor ute i rummet, medan högre hyllor kan placeras längs vägg, allt för att sörja för god överblickbarhet. Spridda läsplatser av olika stolstyper, utrustas med bra läsbelysning och eluttag.

Barnavdelning

Det är en plats som stimulerar kreativitet och läslust, vid sidan om en lugn zon för tyst lek och läsning. Barnavdelningen ska rymma besökare i olika åldrar, från de allra minsta till deras mor- och farföräldrar.

Öppen yta med blandning av låga hyllor och boktrå, utspridda läsplatser enskilt och i grupp. Yta för de små barnen med medföljande föräldrar, eventuellt en småbarnspöl med skogräns.

Inspirationsbild. Barnavdelning i Krokoms bibliotek

Här finns medier för målgruppen och förutsättningar för programverksamhet av typen sagostunder. Ett utrymme i barnavdelningen kan avsättas till en flexibel sagoscen för mindre arrangemang och samlingar. På barnavdelningen tas också ofta besökande grupper emot för småbarnsprogram

och förskole-/klassbesök. Sittgradäng eller annan yteffektiv lösning för större barngrupper.

En datorplats är anpassad för barns användning.

Toalett med skötbord och plats för barnvagnar bör finnas vid barnavdelningen.

Ungdomsavdelning

En öppen och välkomnande avdelning med media, sköna läsplatser och datorplatser med god belysning.

Placering med fördel i anslutning till ungdomsgårdsverksamhetens lokaler, vid en eventuell samlokalisering.

Inspirationsbild. Ungdomsavdelning (<https://eurobib.se>)

Programrum

Det här är ett större aktivitetsrum som används för olika publika arrangemang. Här sker boksamtal för grundskoleklasser, sångstunder, film och teater. Vidare diskussion behövs om rummet ska utformas som en black box.

Programrummet ska kunna användas som mötesrum/samlingslokal. Används för bibliotekens egen programverksamhet, men också till arrangemang som görs i samverkan med civilsamhället, föreningar och lokala aktörer. Kan även användas för bibliotekens personalmöten. Det bör vara högt i tak och ljudisolerat för att möta behoven från teatergrupper, etc., Utrustas med smartboard eller projektor, duk och ljudanläggning. Möjlighet till fördunkling. Flexibel möblering. Med plats för upp till 30 sittande. I programförrådet intill kan stolarna förvaras när de inte används.

Förråd för verksamheten

Förvaring av utrustning och material, ett större eller ett par mindre förråd. Det större förrådet placeras med fördel i anslutning till Programrummet för förvaring av stapelbara stolar, mobila klädhängare, rekvisita med mera.

Kreativ verkstad

Den kreativa verkstaden är öppen för alla åldrar, men vänder sig främst till barn och ungdomar. Det är ett multifunktionellt rymligt rum med oömma material, tillgång till vatten, avlopp och slamavskiljare i diskhon.

Här får besökaren i olika material utveckla det egna konstnärliga uttrycket, bild, form och språk, tillsammans med en konstpedagog. Enklare former av pyssel erbjuds också men även helt annan typ av verksamhet, till exempel grundläggande programmering, schackskolor, etcetera. Förvaringsutrymme i rummet för materiel.

Inspirationsbild från ateljé i Tumba bibliotek, i Botkyrka

Personalutrymmen (icke-publika utrymmen)

Back-office

Utrymme för bibliotekspersonalen i anslutning till den publika verksamheten. Arbetsplatser med dator för 2 personer. Back-office ska ha 2 olika in- och utgångar utifrån säkerhetsskäl.

Här sker arbete med medier, uppackning och iordningställande. Ytan utrustas med boklift, extra arbetsbord och hyllor med plats för boklådor. Detta rum ligger nära entré/lastintag alternativt kan det nås direkt av personal och leverantörer för in-/uttransport av media. Rummets läge ska medge översyn över biblioteket, för att personal flexibelt ska kunna utföra olika typer av verksamhet beroende på besökstillströmning.

För bibliotekets personal finns dessutom följande:

- Personalrum/pausrum, med pentry dimensionerat för minst 2 personer med matplats, diskbänk, kylskåp, diskmaskin, mikrovågsugn
- Låsbara skåp för väskor och kläder
- Administrativ yta med postfack
- Förråd
- RWC
- Vilrum - funktion som kan ingå i ovan funktioner där det snabbt, vid behov, går att ställa vilrummet till förfogande

Stödfunktioner

- Städcentral med plats för öppna hyllor, städvagn och utslagsvask. Förvaring av städmaterial. Med tillgång till vatten, avlopp, el. Plats för tvättmaskin.
- Miljörum för källsortering
- IT och telecentral
- Inlastning: kan göras via separat lastkaj, men kan även göras via entrén.

Samlokalisering och/eller samverkan i folkbiblioteket

Genom att dela folkbibliotekets lokaler med andra kommunala tjänster kan resursanvändningen maximeras. Samlokalisering med annan verksamhet eller samnyttjande av folkbibliotekets lokaler under del av dagen kan med fördel göras med till exempel kulturskola, fritidsgårdsverksamhet och/eller Servicecenter.

Biblioteket som förmedlare av samhällsinformation

Biblioteket ses mer och mer som naturlig plats att komma till när man behöver hjälp med vardagliga samhällsfrågor. Biblioteket fyller en roll och funktion där medborgare kan få samhällsinformation.

För att underlätta för invånarna att ta del av detta och få professionell vägledning, har besöksdelen av kommunens Servicecenter börjats förläggas på kommunens bibliotek. I strukturprogrammet föreslås Servicecenter att företräddandevís förläggas på *Områdesbiblioteken*, men behov ses även av att förlägga tjänsten vid det nya folkbiblioteket i Trångsunds centrum.

Samverkan för att nå fler och erbjuda angelägen verksamhet

Genom det lokala samarbetet med civilsamhället når folkbiblioteket fler användare och kan nå ut till nya. Exempel på parter med vilka samverkan sker idag vid kommunens övriga folkbibliotek:

- Seniornet
- Släktforskningsföreningar
- Pensionärsföreningar
- Kulturföreningar
- Minoritetsföreningar
- Röda korset/Läxhjälp
- Kulturskolan
- Gymnasieskola och vuxenutbildningen, Svenska för invandrare-studenter
- Grundskola och anpassad grundskola
- Förskolor
- Familjecentraler och barnavårdscentraler
- Äldreomsorgen/biståndshandläggare, "Boken kommer"/Läsombud för vuxna
- Servicecenter